

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Hans Aarsman
Titel	Niemand kan het
Jaar	2006
Uitvoering	Exile vzw /

Copyright (C) 2006 by Hans Aarsman

NIEMAND KAN HET

Kopje koffie, is de vraag die ik het vaakst hoor.
Zelf stel ik hem ook vaak. Die heb ik meegeteld.

'Kopje koffie?'

'Ja, lekker.'

'Melk, suiker?'

Zeker drie keer per dag.

Mooi leven toch.

Op de tweede plaats komt, het is nek aan nek:

'Stoor ik?'

'Sta op het punt de deur uit te gaan.'

Alleen als ik echt haast heb, zeg ik dat.

In alle andere gevallen:

'Stoor ik?'

'Nee hoor.'

Meteen afhandelen, anders moet je nog een keer.

De derde vraag is:

'Hoe laat zullen we de wekker zetten?'

Iedere dag één keer, ik heb de keren meegeteld dat ik hem zelf stel.

Lastige vragen zijn het niet.

Dan nog een paar vragen, waaronder op de elfde plaats:

'Kun je ervan leven?'

Je kunt er donder op zeggen, iemand die zo'n vraag stelt heeft een baan.

Waar doet ie het van? vraagt die zich af. Alleen de verzekeringen al. Ziektekostenverzekering, rechtsbijstandverzekering, annuleringsverzekering, opstalverzekering, levensverzekering.

Uitvaartverzekering, inboedelverzekering, inbraakverzekering.

Betaalt ie dat met drukken op een knop?'

'Ja, ik kan ervan leven, dat zie je toch? Kopje koffie? Appeltaart erbij? Ik trakteer.'

En dan komt, eindelijk, op de twaalfde plaats de vraag der vragen:

'Fotografeer je echt niet meer?'

Eén keer per week hoor ik die.

'Tuurlijk fotografeer ik nog. Net als iedereen. Kiekjes. Op vakantie en als er iemand jarig is.'

Vinden ze toch een beetje teleurstellend.

'Nooit meer écht fotograferen?'

'Maar dat is echt fotograferen. Echter kan niet.'

Vijftien jaar geleden heb ik de hele reut de deur uit gedaan.

Ik had genoeg van projecten, series, thema's, concepten, onderwerpen.

Je bedenkt het onderwerp. Je zoekt het onderwerp op. Je stelt jezelf voor aan het onderwerp. Het onderwerp wijst je de deur, laat me met rust, ik wil het onderwerp niet zijn. Je pakt je spullen en gaat naar een andere deur. Uiteindelijk kom je het onderwerp ergens tegen waar het zich wel wil laten fotograferen. Je fotografeert het, het wordt gezellig, je leert het kennen, je leert elkaar kennen. En dan ben je weg, want het is klaar. Het onderwerp is klaar. Volgende onderwerp, of hetzelfde onderwerp maar dan ergens anders.

Ik kocht er een simpel cameraatje voor terug. Zo een die je in je jaszak stopt. Wat een verschil met die apparaten in je tas, over je schouder, om je nek. Jaren lang hebben die me laten zoeken, is dit een foto, is dat er soms een? Beetje meer naar links. Nog even wachten. Kunt u iets meer naar rechts...? Weet je wat? Ik pak er een trap bij.

Sinds dat kleintje denk ik eerst, hé, moet je dat zien. En dan pas denk ik: heb ik een camera bij me, waar zit ie? Ach nee, die zit in mijn andere jas. Volgende keer beter. Nu heb ik hem ook niet bij me, jas hangt in de kleedkamer..

Maar ik kan hem wel laten zien, mijn cameraatje.



Dat is zo handig van foto's, ze laten je dingen zien. Gewoon recht van voren, boem. Zie je nog eens wat.

Dat is niet met alle foto's zo, dat ze je dingen laten zien. Eigenlijk is het met de meeste foto's andersom. Die proberen juist niet te laten zien hoe de dingen eruit zien. Die proberen de boel een beetje op te leuken, die willen een mooi plaatje zijn. Was een mooi plaatje nou makkelijker, dan begreep ik het wel. Maar opleuken is juist erg moeilijk. Opleuken is een dagtaak. Het hele vak van fotograaf gaat daar zo'n beetje aan op.

Een standpunt waarop je de minder leuke dingen niet ziet, vind dat maar. Je zoekt je een ongeluk, zo leuk is de wereld niet. Is zo'n standpunt niet te vinden dan wordt het wachten. Minder leuke dingen kunnen soms bewegen, je wacht tot ze uit beeld zijn. Of je wacht tot ze in de schaduw staan. Een beetje tegenlicht doet wonderen, zie je de helft niet. En dan het juiste moment afdrukken, hè, waarop alles samenvalt. Het geheel moet ook nog kloppen.

Maar ik begon me steeds meer te schamen. Dat huichelen, verdoezelen van wat je ziet. Waarom niet pats boem, zo is het, ik stond erbij en ik keek ernaar?

Jezus zegt:

Ik zal u geven

wat oog niet heeft gezien

en wat oor niet heeft gehoord

en wat hand niet heeft betast

en wat in het mensenhart niet is opgekomen.

Krijg je alleen als je in Jezus gelooft.

Het is boter bij de vis.

Geloof in Jezus.

Daar begin ik niet aan.

Ik denk liever zelf.

Maar wat oog niet heeft gezien.

Dat zou ik wel eens willen zien.

Eerst zien, dan geloven.

Eerst geloven, dan zien.

Wat in het mensenhart niet is opgekomen.

Wie wil dat niet?



Toen ik mijn eerste camera kocht was ik 24. Ik weet dat op mijn eerste filmpje schapen stonden. De zon scheen, er was een boom en er waren schapen. Ik dacht dat dat een leuk onderwerp was. Schapen zijn geen onderwerp. Voor mij in ieder geval niet. Voor een ander weer wel. Een snelweg is een onderwerp voor mij. Mijn boekenkast. Een schaal vlees. Het glas van een ingeslagen autoraam op de stoep. Maar in dat soort dingen zag ik toen nog geen foto. Daar gaat het om. Dat je een foto leert zien in de dingen waarvan je houdt. Mogen ook mensen zijn. Na dat eerste schapenfilmpje heb ik mijn camera in de kast heb gelegd. Een jaar heeft ie daar gelegen. En maar foto's bekijken van de grote jongens.

Na twee jaar oefenen wist ik hoe het moest. Toen ben ik naar Torremolinos gegaan. Nog niemand had de Nederlandse vakantie-kolonies vastgelegd aan de Spaanse kusten.

De eerste nacht werd ik in een groot en hoog appartementencomplex wakker van lawaai op de gang. Een meisje stond op de deur van het appartement naast me te bonken. Een dun turquoise jurkje had ze aan. Haar vriendin was binnen, met de sleutel. Bellen, bonken, roepen, er werd niet opengedaan.

Ik ging mijn appartement weer binnen en stapte via mijn balkon op hun balkon. Was link, ik moest buiten langs, we zaten op tien hoog. Langs een bewusteloos meisje op bed, ze lag op haar buik, armen en benen wijd. In zwijm gevallen. Cuba libre, ging-tonic, cola-tic, sangria. Deur open gedaan.



Twee dagen later liepen we op de boulevard, het meisje met het turquoise jurkje en ik. Ze pakte mijn hand. Mijn hand moet fotograferen, zei ik tegen het meisje. Geen tijd voor zwembad, hotelkamer, discotheek, bed, boulevard, souvenirsshop, sangria drinken, flamengo-dansen, stierenvechten. Ze geloofde het niet. Tot ik haar mijn voorraad films liet zien in de koelkast.

Ik in mijn eentje op pad. Rondlopen, met die apparaten. Is dit wat, is dat wat? Twintig films volschieten met Is dit wat? Is dat wat? Jaren later zou ik die films allemaal wegflikkeren. Behalve die ene waarop zij zit, in de discotheek, één keer in de disco geweest, die vriendin erbij, de avond na de avond dat ik via mijn balkon op hun balkon stapte. Stom.

Het lag voor het grijpen. Ik met het hand-in-hand-meisje aan het strand, wij in het zwembad, op de hotelkamer, in de discotheek, in bed, op de boulevard, bij de souvenirsshop, het sangria drinken,

het flamenco-dansen, het stierenvechten. Dat zijn foto's. Maar ik zag het niet. Ik dacht dat fotografie iets anders was.



Dit is een vleesaanbieding.
Moet je zien hoe hemels die stukjes lijk uit het blauw aankomen zweven.
Prachtig, niet?
Toek krijg ik er geen trek van in vlees.
Van deze vleesaanbieding ook niet



Wie krijgt van die rode vlekken nou trek in vlees?
Een vrolijkere dan. Hier liggen de vlezzen in het geel.



Honderden heb ik van die vleesaanbiedingen.
Ze vallen op je deurmat, tientallen per jaar.
Moet je deze zien, die grote rode cijfers.



Deze dan.
Al die roze tinten met een blauwe strik.



Al iemand trek in een hapje?

Maar de vleesaanbieders zullen toch wel wat ze doen?

Die hebben heus wel uitgezocht wat beter verkoopt.

Je mag er vanuit gaan dat vleesaanbiedingen worden gemaakt om de producten die erop staan aan de man te brengen.



Toch beginnen mensen niet likkebaarden als ze dit zien.

Maar ze hoeven ze ook niet aan al die arme lammetjes en kuikentjes te denken die ze kennen van de kinderboerderij.

Als ze straks hun tanden in het vlees zetten.

Heeft er inmiddels al iemand aan fotografie gedacht bij het bekijken van dit beeldmateriaal?

Is het niet prachtig?

Nee echt!

Ik hoor mensen wel eens lachen.

Ze denken dat ik een geintje maak.

Dat ik ze in de maling sta te nemen.

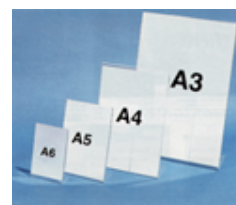
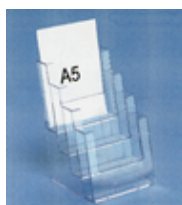
Ik vind vleesfolderfoto's mooi. Geloof me.

Geen haar op je hoofd die denkt aan fotografie.

Met deze ook niet. Hier denk je aan velletjes papier en dat je steeds vergeet wat groter is, A4 of A5. Nu zie je het in één oogopslag. Ze komen uit een catalogus voor kantoorbenodigdheden.



Dit vind ik ook mooi.



En dit vind ik de mooiste

Omdat ze zo handig zijn.

Nooit meer twifelen wat groter is: A3, A4, A5, A6.

Is dat een reden om ergens van te houden?

Dat het handig is?

Moet er een reden zijn dan?



Wat is hier eigenlijk mooi aan?
Dit vind iedereen mooi?
Een foto van de Tsunami.
Heeft WorldPress gewonnen in 2005.
Handig is ie in ieder geval niet.
Wel 3 handen.

Of deze. Won in 1985.
Weet iemand nog? Dagenlang zaten we voor de buis. En maar hopen dat het ging lukken haar te bevrijden.



2 handen

En deze won in 2001.



6 handen

Als ik een verlanglijstje zou opstellen, een toptien van verlangens, zou het onvervulbare verlangen bovenaan staan. Een onvervulbaar verlangen blijft het langste bij. Een onvervulbaar verlangen stelt nooit teleur. Je zult achteraf nooit hoeven denken: het viel toch een beetje tegen. Wat zo vaak bij die andere verlangens gebeurt. Dat zal de reden zijn dat ik de onvervulbare verlangens steeds meer ben gaan koesteren. Kijken. Handen thuis.

Scheelt heel wat wat rommel. Geen prulletje dat op de vensterbank staat of er is ooit een innerlijke stem geweest die zei: 'Dit wil ik hebben voor thuis'. Het dingetje werd uit het schap gepakt en meegenomen naar de kassa. In de rij voor de kassa vergeten dat de vensterbank al vol staat. Al die troep die je hebt aangeschaft omdat je niet op tijd bedacht: 'Wat moet ik er ook mee. Straks heb ik het thuis en wat dan? Is de lol er af.'



Gewoon een poppetje recht van voren. En nog een paar. Misschien dat het licht iets heeft. Het zijn de poppetjes die mijn moeder jaren geleden in elkaar heeft geflanst op de bezigheidstherapie. Mooi poppetje, zei ik altijd wanneer ze haar nieuwste schepsel liet zien. Wil jij het hebben? vroeg ze dan. En ik knikte ja. Ik was allang blij dat ze wat deed. In 2000 stierf ze. Zes poppetjes had ze in totaal gemaakt, alle zes aan mij gegeven. Inmiddels woon ik een kleiner huis. Dat is goed, een klein huis. Dan bedenk je bij de kassa eerder dat je geen plek hebt. Zelfs de spulletjes die ik al had pasten er niet in, zo klein. Toen de poppetjes uit de verhuisdoos kwamen, wist ik dat ze eraan moesten geloven. Ik hield ze boven de vuilnisbak, maar kon niet loslaten. Het voelde als verraad aan moeders nagedachtenis om haar knutselwerk te dumpen. Toen heb ik eerst een foto van ze genomen. Dat scheelde. Een druk op de knop en weg ermee! Niet alleen de poppetjes van mijn moeder, alle spulletjes weg!

Zorg dat je altijd je cameraatje bij je hebt. De preventieve werking van de fotografie. Zie je in een etalage iets dat je zou willen hebben? Laat liggen. Het bezit van de zaak is het eind van het vermaak, die ervaring delen we allemaal. Richt de camera, druk op de knop en loop door. Het is uit met het gegraai. Weg met de spullen! Aan foto's heb je meer dan aan wat erop staat. We plakken die foto's in albums, foto-albums vol afgedankte bezittingen en niet ingevulde verlangens! Tientallen, honderden, het gaat een rage worden, miljoenen. Al die lege vensterbanken. In een hoek een stapeltje albums.

Ver kan het niet weg zijn.

Geloof me.

Wat het oog niet gezien heeft.

Op een andere planeet hoef ik niet te zoeken.

Het ligt onder mijn neus.

Dynamisch zal het niet zijn.

Sensationeel ook niet.

Of misschien wel.

Simpel kan sensationeel zijn.

Bij wijze van spreken op de stoep moet het liggen.

Ik zie het alleen nog niet.

Zoals je een bril niet ziet, zoals je naar je bril kunt zoeken terwijl je hem ophebt. Zoiets.

Ik ben echt niet de enige, er zijn volksstammen die afstand van hun spullen doen. Het is een wereldwijde beweging geworden met een omzet van miljarden. Ze gooien die spullen alleen niet weg, ze doen er wel afstand van, ze verkopen ze aan elkaar. Over het internet. Alles blijft circuleren, als satelieten rond de aarde. We komen er nooit meer vanaf. Ziet u nog wel eens morsige mannen snuffelen tussen het vuilnis? Is niks meer te vinden. Alles ligt op het internet. De morsige man van nu, zit op het internet. Marktplaats, Ebay. Daar ligt het vuilnis van de straat. Een permanente herverdeling van spullen.



Op 13 augustus 2006 tikte ik voor het eerst op www.eBay.com 'Ashtray' in, er kwamen 9476 asbakken tevoorschijn. Wist niet dat er zo'n levendige handel in dingen bestond die voor niets anders goed waren dan een sigaret in uitdrukken. De laatste was er net opgezet, 13 augustus om 07.24 uur. De eerste op 3 augustus 2006 om 08.15 uur. Dat is 947 asbakken per dag. Die gaan de duizend nog halen.

Ik kijk vaak op eBay. Niet dat ik iets wil kopen. Ik kijk voor de foto's. Zo lekker simpel, recht voor zijn raap zie je foto's niet vaak. ~~Beem van voren gefotografeerd.~~ Geen poespas, niets aan de hand. Denk je.



Deze foto kwam ik tegen toen ik weer eens tussen de asbakken snuffelde. De asbak is mijn favoriet.

Dit exemplaar is afkomstig van het Flamingo Hilton in Las Vegas, meegenomen van de hotelkamer en thuis gefotografeerd op de schoorsteenmantel.

Waarom zet iemand zoiets eigenlijk op een veilingsite? Wie gaat zoiets kopen? Tienduizenden, honderdduizenden van zulke asbakken moeten in omloop zijn. Iedereen die een keer zijn geluk komt beproeven in Las Vegas, stopt op de dag van vertrek zo'n onooglijk ding in zijn koffer. De pest in over het vergokte geld.

Als je de omgeving ziet waarin de foto genomen is, kun je je voorstellen dat de verkoper wel een centje kan gebruiken. Maar dat gaat hij niet overhouden aan deze asbak. 3 dollar is de vraagprijs, dat is minder dan de postzegels die het kost om hem te versturen naar degenen die hem gekocht heeft. Als het ooit zover komt. Tot dan toe had nog niemand geboden.

Een paar dagen later tikte ik weer 'Ashtray' in op eBay. Er waren 3000 asbakken verdwenen, maar er waren er net zoveel weer bijgekomen. Tussen al de nieuwe asbakken ontdekte ik er één

die op dezelfde schoorsteenmantel stond als de eerste, nu van boven gefotografeerd. Ik herkende de tegels. Ook was de kleur van de foto hetzelfde, gelig.



Een andere overeenkomst was dat ook deze uit Las Vegas kwam, maar van een ander hotel, van Harrah's Hotel. De aanbieder was dezelfde man. Vraagprijs 1 dollar. Ook hier had nog niemand op geboden. Het wilde niet erg met de zaken.

Op het bovenaanzicht van de Harrah's is net nog een reepje tapijt zichtbaar. Later die week kwam ik datzelfde tapijt op eBay tegen als ondergrond voor een derde asbak. Uit het MGM Grand Hotel deze keer, ook een illegaal meegenomen souvenir uit Las Vegas.



Drie asbakken in een huis dat allesbehalve luxe is ingericht. Hier woont iemand die drie keer tevergeefs zijn geld vergokt heeft. Nu probeert ie iets over te houden van zijn gestolen asbakken. Zou ook kunnen dat hij van zijn rookverslaving probeert af te komen. Dat klinkt al wat positiever. Aan stoppen met roken gaat ie meer overhouden dan aan verkoop van zijn asbakken. Wat kost een pakje, rond de vijf dollar? Evenveel als twee verkochte asbakken. Per dag. Exclusief porto.

Met het licht van een kamerlamp zijn deze foto's genomen. De flitser is niet afgegaan, vandaar dat ze zo geel zijn, een kamerlamp geeft geel licht. Veel opnames zijn er niet gemaakt, het was pats boem klaar.

We weten niet waarom hij de moeite heeft genomen ze een verschillende achtergrond te geven. Blijkbaar mocht niemand weten dat ze alledrie van hem kwamen. We mochten niet denken dat hij een handelaar in asbakken was. Van handelaars denken mensen dat ze duur zijn. Altijd duurder dan zomaar iemand die drie asbakken kwijt wil.

Maar ja, een paar asbakken van een paar dollar, wat maakt het uit wat mensen denken?

En als je dat dan toch per se voor iedere asbak een andere achtergrond wilt, waarom ze dan zo dicht bij elkaar fotograferen, dat iedereen meteen ziet van wie ze zijn.

Als iedereen tenminste uit zijn doppen kijkt.

Met schrijven ben ik erachter gekomen. Op je stoel blijven zitten. Iedere dag vier uur. Al komt er geen letter bij, gewoon blijven zitten. Niet de plantjes watergeven, geen email-berichten beantwoorden, niet je bureau opruimen, kopje koffie okay, maar verder alleen jij met dat toetsenbord en dat scherm, vier uur lang. Volgende dag weer. Het lege scherm en jij. Je tikt eens wat, haal het weer weg. Haal het weer terug, kijk nog eens goed, nee niks. Je begint aan jezelf te twifelen. Wie denk ik wel dat ik ben? Hou toch op. Hoe lang zit ik me al te verbijten voor dat toetsenbord. Wordt toch niks. Schrijven is voor echte schrijvers. Ze zien je al aankomen. Je maakt die stemmen zelf. Verwachtingen te hoog. Moet iets bijzonders worden. Groot onvervulbaar verlangen. Heb je het weer. Een boek dat andere boeken overbodig gaat maken. Maar er komt niets. En maar vervelen voor dat scherm. Omdat je over het hoofd ziet wat er is. De remedie is: verveling. Je hoeft alleen maar te blijven zitten. De verveling en de stemmen maken je ieder dag een ietsepietsje nederiger. Prutser, praatjesmaker, boekenbal, hé, hé, hé, kan dat niet beter????!!!! Je merkt het niet, maar na een tijdje beginnen de stemmen zachter te praten. Prutser, praatjesmaker, boekenbal, hé, komt er nog wat van!? Steeds zachter. Prutser, praatjesmaker, boekenbal, wat kom jij hier doen? Tot het opeens stil is, doodstil. Je zit op de bodem. Het is leeg. Je kijkt om je heen: niets meer. Nou ja, niet helemaal niets. Dit is er, en dat is er. Wat je eerst niet zag staan. En nóg heb je er moeite mee. Okay, dan maar dit, als ik toch niets beters kan bedenken, doen we dit. Of dat. Lag daar natuurlijk al die tijd al, dat of dit. Waarvan je dacht: niet interessant. Je zag het niet met je praatjes. Kun je niet mee aankomen, dacht je. Maar je pakt het op en hup daar ga je. Verveling, het paardenmiddel.

Verveelt ú zich niet? Asbakken, poppetjes, vleesfolders.

Ach, wat. Kan u het schelen.

Rechtsbijstandverzekering, ziekteverzekering, annuleringsverzekering, opstalverzekering, levensverzekering.

Wat kan u gebeuren.

U zit goed.

Verveelt u zich echt niet?

Uitvaartverzekering, inboedelverzekering, inbraakverzekering, schade verzekering.

Vált er nog wat te gebeuren?

Alles ligt vast.

De hele wereld is in kaart gebracht.

Doe-vakantie. Zon-vakantie. Avonturenreizen. Bergsportvakantie. Gezinsvakantie.

Campingvakantie. Wintersportvakantie. Totaal verzorgde vakantie. Complete vrijetijdservaring.

Wandelvakantie. Werkvakantie.

De halfnaakte inboorlingenmeisjes op Hawaii zijn ingehuurd.

Op steenworp van de Costa Ricaanse jungle staan de hotels.

Om de hoek.

Geen baai, of er is een parkeerterrein in de buurt.

Wéét nog iemand ergens ontberingen?

Valt er nu echt niets meer te beleven?

Kan me levendig indenken dat u zich verveelt.

De maan, Venus, Mars.

Zouden we naar toe kunnen gaan over een jaar of wat.

Als het betaalbaar wordt.

Wat heb je er te zoeken?

Saaie kale vlaktes.

De aarde, die is leuk om naar te kijken.

Maar daar kwam je net vandaan.

Het moet dichterbij huis.

Binnen loopafstand moet het zijn.

Iedereen kan het.

Het maakt niet uit of je vier jaar op een academie hebt gezeten.

Of je wekenlang in de studio hebt zitten bouwen.

Of dat je vier maanden uit je neus hebt gegeten, dat je toevallig iets tegenkwam waarop je je GSM richtte.

Uit verveling.

Het leven is groter dan de fotograaf.

Origineel zijn?

Wie denk je wel dat je bent?

Het leven te groot voor een foto.

Niemand kan het.

De bloemen verwelken

Ze verliezen hun kleur

Terwijl ik in ijdelheid

Mijn leven leid

Zonder ze te zien

Wat doen onze ogen eigenlijk als de buitendeur achter ons dichtvalt, als de eerste schreden van de dag op de stoep worden gezet? De rijen geparkeerde auto's, lantaarnpalen, te vertrouwd om te worden gezien. Alleen als ik mijn fiets op slot wil zetten zie ik de lantaarnpaal. Alleen als ik erin stap zie ik de hondendrol. Wij lopen hier massaal te suffen. In alle toonaarden en van alle kanten klinkt de roep om verandering. De wereld is niet goed genoeg. Het moet allemaal beter. Maar stel dat we die wereld niet eens hebben gezien, dat we maar wat lopen te suffen?

Terwijl ik in ijdelheid

Mijn leven leid

Zonder te zien

Als er nou één wereld is waarin nog iets te beleven valt, is het die van het onooglijke.

De vleesfolder.

De asbak.

Immens is de wereld van het onooglijke.

Als een ontdekkingsreiziger moet je er je eigen weg vinden.

Toeristen zie je niet.

Toeristen zoeken de rijen op.

Er moet een guided tour zijn, een hek er omheen, een informatiebord, een parkeerplaats erbij, een kassa ervoor.

Leven doen we daarbuiten.

In ontvangstruimten, uitvaartcentra, groenvoorzieningen, sierbestratingen, gedoogzones, carpoolparkeerplaatsen, stiltecentra, conferentie-oorden.

Hoe kan ik daarvan de schoonheid leren inzien?

Van de vleesfolder hou ik al.

Van de asbak hou ik al.

Sierbestratingen wil niet erg.

Nog niet.

Ontvangstruimten ook moeilijk.

Dat zou het beste zijn.

Heel goed zou dat zijn, als het me lukte te houden van ontvangstruimten en sierbestratingen

Jezus, laat mij houden van ontvangstruimten en sierbestratingen.

De essentie.

Misschien is dit een geschikt moment daar over te beginnen.

Elke foto is met één druk op de knop gemaakt.

Een schilderij duurt uren, dagen.

Een film dagen, weken.

Maar je drukt op de knop en de foto is gemaakt.

In een splitseconde.

Heeft tot veel verwarring geleid.

Mensen dachten dat er niets aan was.

Een druk op de knop, dat kan toch iedereen?

Wat moet je daarvoor in je mars hebben?

In ieder geval niet iets wat zich makkelijk in prestaties laat meten.

In een wereld waarin het loon naar werken is, ligt dat ingewikkeld.

Tweeduizend kleinbeeldfilms heb ik in de loop der jaren volgeschoten. In een schuur, even buiten Amsterdam, liggen ze. In twee flinke dozen. Geen omkijken naar, ze staan niet in de weg. Als je zo'n vel negatieven eruit pakt en je houdt het tegen het licht, kom je steeds trosjes opnames tegen die weinig van elkaar verschillen. Tjak, tjak, tjak. Van het leven zelf zie je niets, je ziet hoogstens iemand worstelen die probeert de wereld in fotografisch borduurwerk te vatten. Wachten op een gebaar dat terugkomt in een vorm op de achtergrond. Zes opnames.

Wachten tot een politicus een vingertje opsteekt, nog liever dat hij een hand voor zijn ogen slaat.

Voor de zekerheid alvast op de knop gedrukt als het nog niet zover is. En nog een keer. Vijftien opnames. Om benauwd van te krijgen. Moeten ze niet eens bij het oudvuil, hup weg met die troep? Je kunt die brave plaatjes toch niet achter je aan blijven slepen?

Een leus op een muur, wachten tot er iemand langsloopt. Zes opnames met verschillende passanten. Zit die boom niet te vast in de achtergrond? Een beetje bukken, dan komt ie los. Iets meer naar links, iets meer naar voren, daar ook weer zeven opnames van. Wacht even, die vent die voor je neus komt staan, als je iets dichterbij hem kruipt, kan zijn silhouet mooi het gat in de achtergrond vullen. Zes opnames. Zo lopen de filmpjes vol. Met foto's die gaten in achtergronden vullen.

Filmpjes vol 36 fotografische antwoorden op de vraag:

'Is het zo goed?'

'Is het zo mooi?'

Het moet lelijk zijn.

Nee, niet lelijk.

Mooi moet er niet toe doen.

Het mag mooi zijn zolang het er niet toe doet.

Je leidt gewoon je leven en je houdt er een camera bij. Woon je in een oorlogsgebied?

Fotografeer je dat. Ben je een vredige huisvader? Fotografeer je dat. Foto-albums vol. Zit je

toevallig in de trein als er een aanslag wordt gepleegd en overleef je de klap: fotografeer je dat.



Dit is Oolong. Oolong is een konijn. Eerst woonde ie in het park. Daar verpieterde hij een beetje. Later werd hij meegenomen door een ietwat eenzame Japanse jongeman. Oolong heeft een goed gevoel voor evenwicht. Wat de Japanse jongeman ook op zijn kop zet, het valt er niet af. Meestal zijn het koekjes. De Japanse jongeman bakt vaak koekjes. Bak je vaak koekjes? Fotografeer je dat toch. Iedere dag maakt de jongeman een foto van Oolong als hij een koekje op zijn hoofd heeft. Of een stapel koekjes.

Japanners kunnen aandacht voor zaken opbrengen waar Nederlanders finaal overheen kijken. Als de bloesems aan de bomen hangen gaan ze er met zijn allen onder staan en slaken kreten van bewondering. Van drie stenen in een tuin kunnen ze in vervoering raken. Nederlanders begrijpen dat niet, Nederlanders komen uit een andere wereld. Wij raken weer van andere dingen in vervoering, al zou ik zo gauw niet weten wat. Ook Oolong komt uit een andere wereld, hij is een beest, hij begrijpt geen snars van ons. Net zoals wij de Japanners niet begrijpen en de Japanners ons niet. Wie begrijpt elkaar eigenlijk wel? Toch laat Oolong onze spulletjes niet vallen.



Fotootje van een vliegtuig. Mooi? Niets te zien. Luchthaven bij nacht, vliegtuig in het midden, niets bijzonders, kennen we al.

Zijn nog een paar van die fotootjes, een heel vel vol is ervan. Allemaal gefotografeerd door één man, op dezelfde avond, in een paar minuten tijd. Vliegtuig een beetje links, beetje meer naar rechts. Heeft de man zich verplaatst? Beweegt hij steeds meer richting het vliegtuig? Waarom nam hij al die foto's van dat nietszeggende tafereel?

Kan een vliegtuigspotter zijn. Die raken verliefd op een bepaald type vliegtuig en reizen stad en land af om het te fotograferen. Houden pas op als ze worden weggestuurd. Of het filmpje is vol. Middelgroot vliegtuig, twee motoren achterop de romp, een vleugeltje bovenop de staart, en dat kleine pikkie aan het eind van de romp: moet een DC-9 zijn. Foto's zijn uit de jaren tachtig, toen vlogen er nog heel wat rond.

Het kan een testfilmpje zijn, een fotograaf die wil weten hoe die film reageert op grote contrasten. Het is kiezen, voor de lichte partijen of voor de donkere. In de donkere is niet veel te zien. Kiezen

we voor de lichte. Goede test is het niet, de foto's zijn genomen door dik glas, dat beïnvloedt het resultaat.

Een gekaapt vliegtuig zou ook kunnen. De kapers dreigen een gijzelaar dood te schieten zodra er maar iemand in de buurt komt. Dat andere vliegtuig, ook een DC-9, stond er al, bemanning voor het taxieën al overmeesterd. Dan sta je daar als fotograaf. Hoe langer je er staat hoe meer je denkt te zien. En maar doorknallen. Wuifde daar iemand achter daar raampje? Fotootje. Gingen de lichten even uit? Fotootjes. Laten ze aan de staart een trap neer? Fotootje.

Altijd heb je een fantasie over de relatie van de fotograaf tot het onderwerp. Kan het verder niet schelen wat erop staat, gaat het om een test? Dan is de relatie tussen onderwerp en fotograaf koud. Werkt hij voor de pers? Relatie iets warmer. Houdt hij van vliegtuigen en fotografeert hij die? Kunnen we spreken van een warme relatie. En dan de warmste relatie tussen onderwerp en fotograaf: die van het familie-album. Het soort fotografie dat mensen die mij vragen of ik nog fotografeer, geen echte fotografie vinden.

In die DC-9 zit een kist. En in die kist ligt het levenloze lichaam van de vrouw van de man die de foto's nam. Kan het echter? De wereld valt pas op zijn plek in de dood. De genadeloosheid van de dood. Geen terug. Ze was in het buitenland gestorven, nee, niet op vakantie. Zij met een vrachtvliegtuig terug naar huis. Hij ook naar huis met het vliegtuig, een ander vliegtuig. Hij eerder aangekomen, wachtend op het vliegveld. Op haar. Om haar op te halen. Maar zij is het niet meer. Zij ligt in dat vrachtvliegtuig, alleen. Hij achter dat dikke glas, alleen. Wat moet je doen? Je kunt gaan huilen. Je kunt ook fotograferen.

Je vertelt er wat bij en alles wordt anders.

Kon niet loslaten, de fotograaf die zijn vrouw verloor.

Kun je niet loslaten? Dan fotografeer je toch wat je niet kunt loslaten?

Wat drijft de asbakkenman? Waarom houdt Oolong onze koekjes in evenwicht? Toen mijn vader stierf heb ik een filmpje volgeschoten. De dag dat hij zou sterven, was ik vroeg wakker geworden in Oost-Berlijn. Dagelijks werd mij over de telefoon verzekerd dat hij weliswaar hard achteruit ging, maar het liep niet zo'n vaart dat ik hals over kop naar huis moest. Hij was al een jaar ziek. Vanaf het balkon had ik een blik geworpen op de binnenplaats van het hotel. Hoewel er geen wind stond, dwarrelden beneden de eerste herfstbladeren in het rond. Ik besloot terug te rijden.



Vlak voor Amsterdam sprong een steentje weg onder de wielen van een vrachtwagen. Een korte tik en een ster in mijn voorruit. Hij is dood denk ik. Helemaal niet bijgelovig, ik. Maar ik kreeg hem nog te zien. Spreken ging niet meer en hij haalde adem als de stervenden, kort en reutelend. Ze waren ervan overtuigd dat hij de volgende morgen zou halen.

Wat heb ik gezegd. Over die trein die we toen met de auto hadden bijgehouden. Hij knikte. Over de chaos van het leven, dat het misschien een opluchting is om voor altijd van het gedoe af te zijn.

Hij knikte. Je troost iemand niet door te zeggen dat het allemaal wel meevalt. Ik greep zijn hand, die trok hij terug. Hij leek iets te willen zeggen. Ik boog me naar voren, mijn linker oor boven zijn mond. Uit, uit, zei hij. Zou je dat nou wel doen, Pa, zeg ik, je ligt net lekker. Toen klonk een laatste reutel, hij was dood. Hij had niet uit bed gewild, hij had willen zeggen dat het uit was, afgelopen, uit, voorbij. Ik krijg het nog heet als ik aan dat misverstand terugdenk. We begrijpen elkaar niet. Zelfs op het moment van je dood begrijpen ze je niet.

Terwijl mijn zus zijn ogen sloot, pakte ik een camera. Ik fotografeerde hem op zijn bed, met die lap over zijn gezicht. Ik fotografeerde hem toen ze hem kwamen halen en in een zak deden. En ik fotografeerde zijn spullen. Het laatje met scheerspullen in de badkamer. Zijn stropdassen hingen aan de binnenzijde van de linnenkastdeur. Het hoekje sterke drank in de kabinetkast. Wat zat er in al die andere kasten? Het huis puilde uit van de kasten en die kasten puilden uit van de spullen. Zijn schoenen stonden in een doos onder het bed. Stond daar al jaren. Op de salontafel lag een peuk van een sigaar in de asbak. Het heeft een week geduurd voor die in de mond van een stofzuigerslang verdween.

Hoe kun je een camera pakken op het sterfbed van je vader? Goede vraag. Omdat je niet kunt loslaten. Kun je niet loslaten? Fotografeer je dat toch? Leg dat contactvel maar op de stapel. Die foto's nog eens naar buiten brengen, kan dat? Ook een goede vraag. De dood van je eigen vader.



Mijn vader terwijl ie in zijn pyjama geknielend voor een stoel zit te bidden. Zie je die asbak met die sigaar? Ik dacht zeker te weten dat hij iedere avond een kwartier met bidden in de weer was. Mijn hele jeugd heb ik niet anders gezien. Maar ik had mijn statief nog niet staan of hij haalde zijn hoofd uit zijn handen en vroeg: 'Moet ik nog even doorgaan of heb je het wel zo?' Vijf minuten! Toen die foto later in de krant kwam, belde hij me op.

'We staan in de krant,' zei ie.

We.

Die camera lag daar toevallig, toen ie stierf. Ik wist niet eens wat voor filmpje erin zat. Misschien was het om niet met lege handen te staan. Dat je iets te doen hebt. Op feestjes kun je me aantreffen in de keuken.

'Kopje koffie?'

'Melk, suiker?'

Ik geloof niet dat ik daarna ooit nog het gevoel heb gehad dat ik iets echt deed met een camera. Dit is van mij. Dit was echt. Dit is mijn vader. Dit ben ik. Dat komt nog wel terug, dacht ik. Dit is echt, dit is van mij, komt wel terug. Maar het kwam niet. Ik heb nog een paar jaar doorgemodderd. En toen gaf ik het op.

Zoals die man wanhopig was toen hij naar dat vliegtuig keek met zijn dode vrouw. En ik nog steeds wanhopig ben dat ik mijn vader op zijn laatste moment niet begreep. Zoals jullie wanhopig naar mij kijken. En ik wanhopig naar jullie. Wij begrijpen elkaar niet. Wij begrijpen elkaar echt niet. Hoe meer mensen hun mond open doen, hoe minder we elkaar begrijpen. Alles is er, het staat op de stoep, het ligt voor onze neus. Aan de wereld ligt het niet. Maar we kijken niet, we zien het niet. Iemand moet het zeggen. Dat niemand het kan. Een enkele keer wil het wel eens lukken, zomaar. Als je even niet weet waar je moet kijken.

Hans Aarsman 18 februari 2007